

Světlem šumavské přírody

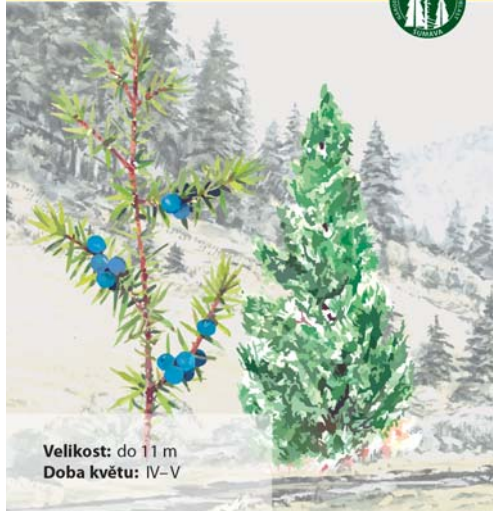
Velikost: 10–20 m
Doba květu: III–IV

Tis červený

Taxus baccata
Gewöhnliche Eibe / Yew

Světlem šumavské přírody

Velikost: do 11 m
Doba květu: IV–V

Jalovec obecný

Juniperus communis
Zwerg-Wacholder / Alpine Juniper

Světlem šumavské přírody

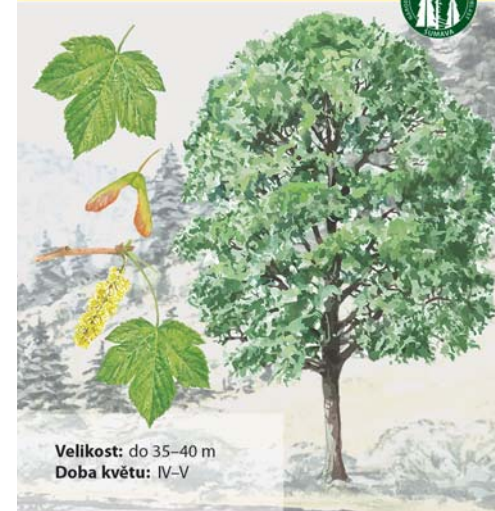
Velikost: do 50 m
Doba květu: IV–VI

Modřín opadavý

Larix decidua
Europäische Lärche / Larch

Světlem šumavské přírody

Velikost: do 35–40 m
Doba květu: IV–V

Javor klen

Acer pseudoplatanus
Bergahorn / Sycamore Maple

Světlem šumavské přírody

Velikost: 10–15 m
Doba květu: V–VI

Jeřáb ptačí

Sorbus aucuparia
Gewöhnliche Eberesche / Rowan Tree

Světlem šumavské přírody

Velikost: do 35 m
Doba květu: III–IV

Jilm horský

Ulmus glabra
Bergulme / Wych Elm

Světlem šumavské přírody

Velikost: do 30 m
Doba květu: IV–V

Bříza bělokorá

Betula pendula
Hänge-Birke / Silver Birch

Světlem šumavské přírody

Velikost: až 40 m
Doba květu: IV–V

Jasan ztepilý

Fraxinus excelsior
Gemeine Esche / Ash

Název: Javor klen

Třída: vyšší dvouděložné **Řád:** mydelníkotvaré

Čeled: mydelníkovité

Ekologie a rozšíření: Dřevina snášející střední zástín s velkými nároky na půdnu a vzdušnou vlhkost. Na našem území se vyskytuje roztroušeně v pahorkatinách, vrchovinách a pohořích s vysokými srážkami a vzdušnou vlhkostí do výšky 800–900 m n. m., v Jeseníkách a na Šumavě ojediněle i do 1 200 m n. m.

Popis: Mohutný strom, dorůstá 30–40 m výšky. Tmavošedá kůra se světlejšími plochami se odlupuje ve velkých plochých šupinách, čímž připomíná platan. Koruna je pravidelná, košatá. Vstřícné, dlouze řapíkaté listy jsou dlanitě pětilaločné, zářezy dosahují do poloviny čepele. Pupeny jsou zelené, žlutozelené květy v převyšlých latách rozkvétají v dubnu až květnu současně s rašením listů. Plodem jsou dvounažky s vypouklými semeny, které svírají zpravidla ostrý úhel. Kořenový systém je srdčitý, silné kořeny směřují šikmo do hloubky a dobře udržují javor i v kamenité půdě. Dřevo je jemné, těžké a pevné. Využívá se hojně v truhlářství, řezbářství nebo na výrobu hudebních nástrojů. Je to ceněná medonosná dřevina.

Ilustrace: Pavel Procházka

Název: Jasan ztepilý

Třída: vyšší dvouděložné **Řád:** hluchavkotvaré

Čeled: olivovníkovité

Ekologie a rozšíření: V mládí jasan vyžaduje zastínění, v dospělosti je to světlomilná dřevina. Vyžaduje hlubší, humózní půdy. Přirozený výskyt jasanu bývá indikátorem nejlepších půd. Bývá poškozován pozdními mrazy. Je rozšířený v celé Evropě, u nás podél potoků a na sutočových stráních s prameništi vystupuje až do výšky 1 000 m n. m.

Popis: Vysoký strom se štíhlou vejcovitou korunou, dorůstající výšky 40 m, průměru kmene až 1,5 m, dožívá se 250 let. Kůra je v mládí šedá, hladká, později šedočerná, podélně rozbrázděná. Má nápadné černé vstřícné pupeny. Listy jsou lichozpeřené s krátkými, podlouhlými, pilovitými a téměř přisedlými listky. Kvete na jaře z postranních pupenů v latnatém květenství ještě před vyrašením listů. Listy raší velmi pozdě, nejpozději z evropských stromů. Plodem jsou úzce podlouhlé, asi 10 mm dlouhé, křídlaté nažky, které na stromě obvykle vytvrávají přes zimu. Kvalitní dřevo je velmi vyhledávané v nábytkářství. Jasan se využívá též v lidovém léčitelství.

Ilustrace: Pavel Procházka

Název: Modřín opadavý

Třída: jehličnany **Řád:** borovicotvaré

Čeled: borovicovité

Ekologie a rozšíření: Typická světlomilná horská dřevina, se středními nároky na vláhu, která nesnáší zastínění. Je rozšířený v Alpách a Karpatech, ostrůvkovitě v Polsku a jesenickém předhůří. U nás je původní pouze jesenický modřín v západní části Nízkého Jeseníku.

Popis: Dřevina dorůstající až 50 m výšky, s přímým kmenem a vysoko nasazenou, kuželovitou korunou, která se postupně mění na širokou. Ze silných, odstávajících větví záclonovitě visí větévky vyšších řádů. Dožívá se i 500 let. Kůra je zprvu hladká, později přechází v silnou hrubě rozpraskanou borku, která se destičkovitě odlupuje. Kořenový systém je srdčitý, dobře zakotvený v půdě. Jehlice vyrůstají na letorostech jednotlivě ve spirále, na krátkých výhoncích rostou v typických svazečcích nejčastěji po 30–40. Jehlice jsou měkké, zprvu světle zelené, později tmavnou. Na podzim se zbarvují zlatožlutě a každoročně opadávají. Šišky jsou nerozpadavé, drobné, vejčité až kulovité. Po dozrání několik let vytvrávají na větvích. Dřevo je pevné, pružné a trvanlivé i pod vodou, s tmavým jádrem a leskem. Je ceněné v nábytkářství a stavebnictví.

Ilustrace: Pavel Procházka

Název: Bříza bělokorá

Třída: vyšší dvouděložné **Řád:** bukotvaré

Čeled: brízovité

Ekologie a rozšíření: Typická pionýrská dřevina, silně světlomilná. Osidluje holé plochy díky náletu značného množství drobných semen, která jsou rozšiřována na velké vzdálenosti pomocí větru. Je nenáročná na půdu i klima. Vyskytuje se běžně na celém území ČR od nížin do hor. Původní stanoviště jsou např. na skalách v Českém ráji, v Děčínských stěnách, na kamenných mořích na Šumavě, na skalních výspách v údolí Jihlavy, Oslavy, Dyje apod.

Popis: Středně velký jednodomý strom dorůstající 15–20 m, maximální výška je 30 m. Je to krátkověká dřevina, dožívá se max. 100–150 let. Bříza je typická svou papírovitě se odlupující kůrou. Koruna je řídká, kuželovitá až vejčitá, nepravidelně utvářená. Mladé větve jsou tenké, bradavičnaté a často províslé. Střídavé listy jsou trojúhelníkovité až kosníkovité, dvakrát pilovité, 3–6 cm dlouhé, zašpičatělé. Květy jsou utvářeny v jehnědách, plodem jsou drobné nažky. Bříza se využívá ve farmaceutickém průmyslu i v léčitelství. Tradičně se sbírá šťáva a březová voda z rašících bříz, dřevo je velmi ceněné jako výborné palivo nebo v nábytkářství, z proutí se vyrábějí košata.

Ilustrace: Pavel Procházka

Název: Jalovec obecný

Třída: jehličnany **Řád:** borovicotvaré

Čeled: cypřišovité

Ekologie a rozšíření: Je to světlomilná dřevina, která snese vysychavé půdy i nadbytek vláhy na rašelinistých, různých druhy půd i klimatické výkyvy. Přirozeně roste jen tam, kde nemá konkurenci jiných dřevin a druhotně na pastvinách. Eurasijský druh, na našem území je rozšířen nepravidelně a mezernatě od nížin až do hor.

Popis: Keř až stromek, obvykle vícekmenný. Výjimečně má jeden přímý kmen a dorůstá do výšky 10 m. Pokud ho nezastíní vzrostlé dřeviny, dožívá se několika set let. Kořen je kulový, těsně pod povrchem vytváří ztlustěninu s prskyřicí, ze které vybíhají daleko sahající povrchové kořeny. Na nepravidelných letorostech vyrůstají v trojčetných přselenech ostře špičaté, šedo zelené jehlice s bílou řadou průduchů na svrchní straně. Je to dvoudomá dřevina. Samičí šišťice postupně dužnatější v bobulovitých nejprve zelených galbulích, které se později zbarví do modrofialova. Dorůstají do 6–10 mm a dozrávají ve druhém roce. Lidově se tyto plody nazývají jalovčinky a využívají se jako koření a k výrobě vína, likérů apod. Dřevo je měkké, ale houževnaté a pevné.

Ilustrace: Pavel Procházka

Název: Jilm hvozdý

Třída: vyšší dvouděložné **Řád:** růžotvaré

Čeled: jilmovité

Ekologie a rozšíření: Strom, který v mládí snáší silný zástín, později jeho nároky na světlo stoupají. Protože má značné nároky na vláhu, jeho typickým stanovištěm jsou prameniště, místa s vysokou hladinou spodní vody, stinné sutočové a roklinové lesy v pahorkatinách, podhůří i horách. Potřebuje výživné půdy a nesnáší proschnutí půdy v letním období. V ČR se vyskytuje nejvíce v pahorkatinách a horách, např. v Krušných horách, na Šumavě a v Novohradských horách do výšek 800 m n. m. Je citlivý na onemocnění grafiózou, která způsobuje postupné hynutí evropských jilmů.

Popis: Velký strom dorůstající 35 m s širokou nepravidelnou korunou. Dožívá se 300 až 500 let. Kůra je dlouho hladká, později rozpraskaná a rozrýhovaná do dlouhých šupin. Listy jsou střídavé, obvejčité, 9–15 cm dlouhé, dvakrát ostře zubaté, na vrcholu ostře špičaté. Na bázi bývají výrazně asymetrické, krátce řapíkaté. Svrchu jsou na omak drsné. Stromy kvetou zjara před vyrašením listů. Květy jsou drobné, téměř přisedlé, ve svazečcích po 15–30. Plodem jsou okrouhlé nažky s blanitým lemem, se semenem umístěným přibližně ve středu. Zrají již koncem jara, hned opadávají a velmi rychle klíčí.

Ilustrace: Pavel Procházka

Název: Tis červený

Třída: jehličnany **Řád:** borovicotvaré

Čeled: tisovité

Ekologie a rozšíření: Dřevina schopná snášet velmi silné zastínění celý život, s vysokými nároky na vláhu. V ČR se vyskytuje roztroušeně až vzácně, nejvíce v pahorkatinách až podhorských oblastech.

Popis: Pomalu rostoucí strom s jedním nebo více kmeny, s široce kuželovitou až kulovitou korunou. Někdy je jen keřovitěho vzrůstu. Dorůstá 10 až 20 m výšky. Na přirozených stanovištích se dožívá asi 350 i více let. Červenohnědá borka se odlupuje ve velkých šupinách. Kořenový základ je srdčitý, dlouhé kořeny strom dobře zakotvují i ve skalnatých podkladech. 1,5–3,5 cm dlouhé jehlice jsou ploché, dlouze zašpičatělé na bázi s kratším řapíkem, svrchu tmavozelené a naspod žlutozelené. Na rychle rostoucích prodlužovacích výhonech jsou jehlice uspořádané do spirály, na bočních výhonech jsou dvouřadě rozložené do plochy jako jedle. Drobné samčí šišťice s četnými prašníky i samičí šišťice tvořené jedním vajíčkem, podepřenými třemi páry listenů, se zakládají na spodní straně loňských větviček. Vejčítá 6 mm velká semena jsou obalena červeným štavnatým sladkým míškem, který je jediný z celé rostliny jedlý, jinak je celá rostlina prudce jedovatá. Dřevo s červenohnědým jádrem je tvrdé, těžké a pružné.

Ilustrace: Pavel Procházka

Název: Jeřáb ptačí

Třída: vyšší dvouděložné **Řád:** růžotvaré

Čeled: růžovité

Ekologie a rozšíření: Jeřáb je světlomilná, rychle rostoucí, nenáročná dřevina, která snáší v mládí zástín. Snadno se uchytí i unvnitř porostů, kde roste jako spodní etáž. S věkem jeho nároky na světlo stoupají a udrží se jen v řídkých porostech. Roste téměř v celé Evropě (kromě nejjižnější části) až k polární hranici lesa, v horách až do výšek kolem 1 600 m n. m. Spolu s břízou jej řadíme mezi průkopnické dřeviny, protože snadno obsazují i holé, zabrušené plochy, kde tvoří dočasné porosty na pasekách, kalamitních holínách, kamenitých mezích apod.

Popis: Menší strom dorůstající 10–15 m s vejčitou korunou a rovným kmenem. Dožívá se 100–150 let. Kůra je hladká, stříbřitě šedá, ve stáří je brázditá nebo svitkovitě se odlupující. Sedé pupeny jsou velké a hedvábně chlupaté. Olistění je řídké, soustředěné na okraji koruny. Střídavé, lichozpeřené 10–20 cm dlouhé listy jsou 9–17četné s přisedlými, pilovitými listky. Kvete bíle, květy jsou uspořádané v plochých, chocholících latách. Kvetou od května do června. Plody dozrávají koncem léta. Jsou to drobné, kulovité oranžovočervené, trpké malvice. Jsou důležitým zdrojem potravy pro ptáky i savce.

Ilustrace: Pavel Procházka